

berhəyV itronuq deherd ilolo yverqU
ZI-410S 2J TUVČ AF tkəlorq inmolqig
ATTI2 rəilətA àvokintàciT ərəlK

inradberd boq

Obsah

1. Identifikační údaje stavby
2. Úvod
3. Záměr
 - 3.1 Cíl projektu
 - 3.2 Prostředky
 - 3.3 Zásady
4. Charakteristiky řešené oblasti
 - 4.1 Širší vztahy a urbanismus
 - 4.2 Klimatické poměry
 - 4.3 Biogeografie a potencionální přirozená vegetace v lokalitě
 - 4.4 Historická situace
 - 4.4.1 Historie vyšehradského podhradí
 - 4.4.1.1 Podolí
 - 4.4.1.2 Krušina a Psáry
 - 4.4.1.3 Podskalí
 - 4.4.2 Stablní katastr
 - 4.5 Lokalizace řešených prostorů
 - 4.6 Charakteristika stavby a její užití
5. Pozemky
 - 5.1 Seznam dotčených pozemků
 - 5.2 Majetkoprávní vztahy
6. Výchozí situace, problematika a navrhované úpravy
 - 6.1 Nástupní plochy
 - 6.1.1 Oblast M – Plocha navazující na parky před Táborskou bránou od stanice metra
 - 6.1.2 Oblast B – Ústí Botiče a nový blok pod divadlem
 - 6.1.3 Oblast V – železniční viadukt a Ostrčilovo náměstí
 - 6.2 Uzlové prvky
 - 6.2.1 Oblast T – Park u Táborské brány
 - 6.2.2 Oblast P – Parkoviště
 - 6.2.3 Oblast H – Občerstvení na ostrohu pod parkovištěm a přilehlé plochy
 - 6.2.4 Oblast J – Terasy pod Jedličkovým ústavem
 - 6.2.5 Oblast L – Úprava příkopu před Leopoldovou bránou
 - 6.2.6 Oblast U – Parkoviště, sad a občerstvení nad Ústavem pro matku a dítě
 - 6.2.7 Oblast D – Divadlo Vyšehrad
 - 6.2.8 Oblast C – Plochy před Cihelnou bránou
 - 6.2.9 Oblast S – Sad s občerstvením nad Lumírovými sady
 - 6.2.10 Oblast K – Park přilehlý k ulici Lumírova
 - 6.3 Liniové prvky
 - 6.3.1 Oblast O1 – Stezka podél hradeb – Nad podolským sanatoriem
 - 6.3.2 Oblast O2 – Ochozy podél hradeb a Libušiny lázně
 - 6.3.3 Oblast O3 – Ochozy od Cihelné brány po plochu nad Lumírovy sady
 - 6.3.4 Oblast O4 – Chodník v ulici Lumírova
 - 6.3.5 Oblasti A – Úprava uličních profilů
7. Prameny
 - 7.1 Články a publikace
 - 7.2 Web
 - 7.3 Konzultace
 - 7.4 Vlastní práce

Průvodní zpráva

1 Identifikační údaje stavby

Název stavby: Pod hradbami – úprava prostorů kolem Vyšehradské pevnosti

Účel stavby: soubor veřejně přístupných ploch pro volný čas

Umístění stavby: pozemky přilehlé hradbám pevnosti Vyšehrad, KÚ Vyšehrad, Podolí a Nusle

Charakter stavby: rekonstrukce, přestavba a sadové úpravy

Zadavatel: FA ČVUT, atelier Sitta

Účel projektu: diplomní projekt

Vedoucí projektu: Ing. Vladimír Sitta

Oponent: Ing. Drahomíra Kolmanová

Vypracovala: Bc. Klára Třicátíková

Datum zpracování: 2-5/2015

2 Úvod

Předmětem projektu je úprava ploch zvenčí přiléhajících k hradební zdi Vyšehradské pevnosti, které jsou často neudržované nebo málo či nevhodně využívány. Projekt jsem kvůli přehlednosti rozdělila do osmnácti lokalit, které jsou zařazeny do tří kategorií:

- a. Nástupní prostory: Prostor přístupu od stanice metra (M), přístupová cesta z Výtoně a ústí Botiče (B) a železniční viadukt na Ostrčilově náměstí (V)
- b. Uzlové prvky: Park u Tábořské brány (T), k němu přilehlý pozemek bez využití (P) a ostroh pod ním při tunelu skrz pevnost (H), některé plochy zahrady Ústavu péče o matku a dítě, zejména parkoviště (U) a svah pod Jedličkovým ústavem (J), na které navazuje příkop před Leopoldovou branou (L). Následuje vyšehradská letní scéna (D), plocha před Cihelnou branou (C), tenisové kurty nad Lumírovými sady (S) a park přilehlý k ulici Lumírova (K).
- c. Liniové prvky: Stezka podél hradeb k ulici U podolského sanatoria (O1), Ochoz od zahrady Ústavu péče o matku a dítě kolem Libušiných lázní a Šemíkovy vyhlídky až nad západní svah (O2), pozemky mezi Cihelnou branou a Lumírovými sady (O3) a krátký úsek chodníku v místě zúžení prostoru přilehlého k ulici Lumírova (O4). Konceptně také několik ulic, které propojují zmiňované lokality a považují za vhodnou úpravu systému parkování a výsadbu stromořadí či alejí (A).

Výsledek projektu se rozsahem i způsobem zpracování odlišuje od původního zadání. Výsledkem je oproti očekávaného konkrétního a specifikovaného řešení území menšího rozsahu studie spíše urbanistického charakteru, která ideově rozvíjí náměty úprav množství ploch. Upravovaný prostor se oproti původnímu očekávání zvětšil po průzkumu lokality a zjištění, že je třeba se věnovat mnohem širšímu okolí, aby bylo dosaženo požadovaného cíle – integrace Vyšehradu do struktury města a zdůraznění jeho významu, jako je tomu například v okolí Pražského hradu.

3 Záměr

3.1 Cíl projektu

Projekt si klade za cíl rozšířit fenomén vyšehradské pevnosti jako místa k procházkám a rozjímání i mimo sevřený prstenec hradeb. Vyšehrad je – mimo jiné – přes (nebo právě pro) svou relativní izolovanost od svého okolí a obtížnou přístupnost jedním z nevyhledávanějších cílů místních i turistů. Význam pevnosti (symbolický i historický) vyžaduje koncepci uceleného přístupu k jejímu okolí, které pomáhá utvářet celkový výraz místa a je důležité pro vnímání Vyšehradu jako celku. Nejen cíl, ale také cesta je podstatou

zážitku, plného procítění a pochopení duše místa. Nejedná se o zřízení rekreačního zařízení běžného standardu, obyčejné parkové plochy určené k joggingu či venčení psů, ani o prezentaci místa turistům ve stylu groteskní historizující atrakce. Jde o vytvoření komplexně pojatého, důstojného předprostoru půvabně tajemné stavby, působivé ve své dominanci a elegantní geometrii.

Do vnitřního prostoru vedou pouze tři vstupy, které nejsou vně hradeb nijak propojeny. Zřízením „okružní komunikace“ propojující brány a branky do pevnosti by se dosáhlo značného rozšíření počtu variant tras pro pěší. Tato stezka by díky vysoké hradební zdi a vzrostlé zeleni na svazích návrší vytvářela množství intimních zákoutí, střídajících se s otevřenými výhledy na Prahu. Zlepšení dostupnosti jednotlivých bodů zájmu by zvýšilo nejen jejich atraktivitu pro návštěvníky, ale také obnovilo zpřetrhanou komunikační síť – pevnost bude i nadále samostatnou jednotkou, ale pěší (a místy zásobovací) trasa bude kromě propojení jejich bran navlékat i ulice podhradí – tím napomůže její integraci do tkáně centra města bez narušení charakteru místa jako uzavřeného celku.

Spolu s vytvořením tohoto okruhu musí dojít k úpravám přilehlých parkových ploch a vylepšení jejich standardu, částečná redukce porostu za účelem zlepšení viditelnosti a rozhledu z pevnosti, obnova dětských hřišť a parkovacích ploch a obnova a doplnění dalších objektů a staveb zajišťujících obsluhu pevnosti a jejího vybavení. Další nutností je vylepšení a vyjasnění přístupu k pevnosti z různých směrů, zpřehlednění a návaznost přístupových ploch.

3.2 Prostředky

V rámci úprav prstence a přilehlých ploch bude pro dosažení požadovaného výsledku, v souvislosti s uspořádáním terénu a dle místních podmínek, prováděno následující:

- Sadové úpravy stávajících ploch zeleně a s nimi související zemní práce
- Terénní úpravy pro zpřístupnění svažitých ploch
- Bourací a demoliční práce – pouze v rozsahu nezbytně nutném pro provedení úprav
- Nové zpevněné plochy a úprava stávajících
- Injektáž a zpevnování hradební zdi v místech potřeby
- Ochozy na terénu propojující větší, uzlové plochy
- Vyrovnávací rampy a schodiště, opěrné zídky a stěny
- Hřiště
- Mobiliář – lavičky a stoly, parkové grily, odpadkové koše, stojany na kola, sloupky k zabránění vjezdu vozidel, stojánky s papírovými sáčky a další vybavení, zábradlí
- Vyhlídkové plošiny na terénu
- Drobné stavby – toalety, kiosky s občerstvením, půjčovny sportovního vybavení a s nimi související zemní práce

3.3 Zásady

V korespondenci s charakterem objektu jako kulturní památky a významné vizuální dominanty v organismu města jsem stanovila několik zásad, kterými se řídí celý projekt:

- Maximální nezávislost na hradební zdi, minimální zásah s maximálním efektem – respekt ke stávajícímu uspořádání, nové konstrukce nesmí být dominantní
- Využití zažitých pěších tras, jejich podpora a obnova
- Volba materiálů a dřevin blízkých duchu místa, nenáročných na údržbu, doplňujících charakter prostředí (kámen, cihly, dřevo, domácí dřeviny – zejm. listnaté stromy, kvetoucí keře, popínavé rostliny)

- Užití tvarosloví, které nekonkuruje svému okolí, nepopírá jej a ani s ním nekontrastuje – maximální snaha začlenit nové objemy do celku organismu
- Volně, ale jasně navazující sekvence prostorů, princip center a linií
- Snaha o využití potenciálu výhledů
- Eliminace tvrdých přechodů, ale využití momentu překvapení a kontrastu
- Doplnění chybějícího vybavení, poskytnutí možnosti delšího pobytu v místě (toalety, občerstvení, odpočinek)
- Možnost postupné realizace, fázování – možná nejdříve pouze realizace okružního chodníku, později postupně jednotlivé úseky s vybaveností (nejsou na sobě funkčně závislé)
- Pohodlí, příjemná chůze, minimum barrier a překážek, bezpečný pohyb (zejména nad svahy)
- Většina ploch pojmána jako bezbarierová, s výjimkou těch, kde to neumožňují místní podmínky nebo by bezbarierová úprava vyvolala nutnost přílišného zásahu

4 Charakteristiky řešené oblasti

4.1 Širší vztahy a urbanismus

Vyšehrad se rozkládá asi 3 km jihovýchodně od Pražského hradu na pravém břehu Vltavy. Pankrácká pláň o nadmořské výšce kolem 230 m v těchto místech vybíhá k severozápadu přibližně 600 m dlouhou ostrožnou, vklíněnou mezi řeku Vltavu a údolí potoka Botiče. Severní, západní i jižní svahy návrší jsou velmi strmé, jihozápadní okraj dokonce představuje 42 metry vysoká skála z ordovických břidlic, spadající přímo do Vltavy, která má v tomto místě také největší hloubku na celém území Prahy. Z vrcholku skály je krásný výhled jak na Prahu, tak i na koryto řeky Vltavy (prakticky od Braníka až po Staré město). Důležitý je také prostorový vztah dvojice Vyšehrad – Karlov, která korunuje údolí Botiče a zároveň dva výrazné celky zeleně, tedy Vyšehradské svahy a parky a Folimanku. Vizualně jsou pak významné i svahy na opačném břehu Vltavy, které dominují výhledům směrem na západ.

Nejvýznamnější komunikační osy, které se dotýkají provozu na Vyšehradě jsou ulice Na Pankráci a Libušina (bezprostředně, dnes i historicky), dále dvojice Vnislavova-Svobodova, komunikace na Podolském nábřeží a také železniční dráha pod severním svahem.

Mapování pohybu návštěvníků Vyšehradu vychází jednak z faktu, že se jedná o tradiční „vycházkové“ místo a za druhé z toho, že se sem vydává velké množství turistů. Lze tedy předpokládat velký význam MHD – jmenovitě zastávek tramvají Výtoň (linky 3, 7, 17 a 52), případně Albertov (6, 7, 18, 24, 53 a 55) a Podolská vodárna (3, 17 a 52) a zejména stanice metra Vyšehrad (linka C).

4.2 Klimatické poměry

Klimatická oblast: T2

Nadmořská výška: okolo 230 m n. m.

Průměrná teplota v lednu -2 - -3 °C

Průměrná teplota v dubnu 8 - 9 °C

Průměrná teplota v červenci 18 - 19 °C

Průměrná teplota v říjnu 7 - 9 °C

Počet letních dnů okolo 25 °C 50 - 60

Počet mrazových dnů ročně 100 - 110

Počet ledových dnů ročně 30 - 40

Počet dnů se sněhovou pokrývkou 40 - 50

Srážkový úhrn ve vegetačním období 350 - 400 mm

Srážkový úhrn v zimním období 200 - 300 mm

Počet dnů zamračených 120 - 140

Počet dnů jasných 40 - 50

Převažující proudění větrů Z (časté bezvětří)

4.3 Geomorfologie, biogeografie a potenciální přirozená vegetace v lokalitě

Geomorfologický okrsek: přechod ražské kotliny a Úvalské plošiny

Fytogeografický obvod: thermobohemicum

Biogeografická oblast: kontinentální

Biochora: -2BM – erodované plošiny na drobách v oblasti 2. v.s.

Geobotanická mapa: Luhy a olšiny

Řípský bioregion

Typickým rysem jsou opukové plošiny s teplomilnými, řídkěji i acidofilními doubravami. Plošiny jsou rozřezané středně hlubokými údolními až na skalní podloží, na jejichž svazích se předpokládají subxerofilní doubravy až skalní stepi, na svazích dubohabřiny a na dně liniově luhy.

Nereprezentativními částmi jsou terasy s acidofilními doubravami, které tvoří přechod do Polabského Bioregionu a neovulkanické suky, tvořící přechod do Milešovského bioregionu. Nereprezentativní zónou jsou i přechody do Džbánského bioregionu a dále Pražská kotlina, tvořící přechod k bioregionům Českobrodskému a Slapskému.

Území patří k nejstarším sídelním oblastem u nás. Osídlení je velmi staré, souvislé od neolitu. Bioregion byl již v prehistorické době odlesněn na většině plochy, dnes jsou lesy velmi omezené. Přirozené lesní porosty jsou často nahrazeny druhotnými akátinami, na písčích kulturních bory. V bezlesí převládají agrikultury, louky jsou dnes jen ojedinělé, travinobylinné porosty jsou častější pouze na prudších svazích.

Biota Řípského bioregionu se od sousedních bioregionů odlišuje především rozsáhlými opukovými plošinami s mozaikou ochuzených dubohabřin a teplomilných doubrav. Od bioregionu Českobrodského se odlišuje zastoupením teplomilných doubrav se šípákem, negativně absencí mezofilních lipových doubrav.

Geobotanická rekonstrukce – potencionální přirozená vegetace

Podle mapy potenciální přirozené vegetace České republiky (Neuhäuslová, 1998) se na hodnocených plochách vyskytují: SV - černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), Z - jilmová doubrava (*Quercu-Ulmetum*) a JV - biková a/nebo jedlová doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*, *Abieti-Quercetum*). Považují za vhodné vysazovat převážně druhy, které jsou domácí v daném prostředí a pouze je doplnit o introdukované druhy běžně využívané v městských výsadbách.

Černýšová dubohabřina (Melampyro nemorosi-Carpinetum) – stinné dubohabřiny s dominantním dubem zimním (*Quercus petraea*) a habrem (*Carpinus betulus*), s častou příměsí lípy (*Tilia cordata*, na vlhčích stanovištích *T. platyphyllos*), dubu letního (*Quercus robur*) a stanovištně náročnějších listnáčů (jasan – *Fraxinus excelsior*, klen – *Acer pseudoplatanus*, mlč – *A. platanooides*, třešeň – *Cerasus avium*). Ve vyšších nebo inverzních polohách se též objevuje buk (*Fagus sylvatica*) a jedle (*Abies alba*). Dobře vyvinuté keřové patro tvořené mezofilními druhy opadavých listnatých lesů nalezneme pouze v prosvětlených porostech. Charakter bylinného patra určují mezofilní druhy, především byliny (*Hepatica nobilis*, *Galium sylvaticum*, *Campanula persicifolia*, *Lathyrus vernus*, *L. niger*, *Lamium galeobdolon* agg., *Melampyrum nemorosum*, *Mercurialis perennis*, *Asarum europaeum*, *Pyrethrum corymbosum*, *Viola reichenbachiana* aj.), méně často trávy (*Festuca heterophylla*, *Poa nemoralis*).

Jilmová doubrava (Quercu-Ulmetum) tvoří zpravidla třípatrové fytocenózy s dominantním dubem letním (*Quercus robur*) nebo jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) ve stromovém patru. Jasan bývá často hospodářsky silně preferován. Podíl jilmů (*Ulmus minor*, *U. laevis*), typických dřevin tvrdého luku, v poslední době naopak klesl v důsledku grafiozy. Častou příměsí tvoří lípa srdčitá (*Tilia cordata*), ve vlhčí variantě též olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) a další typické dřeviny měkkého luhu, v sušší variantě habr (*Carpinus betulus*), příp. javor babyka (*Acer campestre*). Druhově botahé bývá keřové patro. Kromě zmlazených dřevin stromového patra se nejčastěji vyskytuje *Swida sanguinea*, ve vlhčích typech *Padus avium*, příp. *Sambucus nigra*. Bylinné patro tvoří zpravidla výrazný aspekt jarních geofyt s dominancí *Ficaria bulbifera* (ve vlhčích typech) *Corydalis cava*, *Anemone nemorosa*, *Allium ursinum*, příp. *Leucopodium*

vernum, *Galanthus nivalis* či *Scilla vindobonensis*. Nejčastějšími složkami letního aspektu jsou *Aegopodium podagraria* nebo *Urtica dioica*. Mechové patro je většinou zanedbatelné.

Biková a/nebo jedlová doubrava (Luzulo alidae-Quercetum petraeae, Abieti-Quercetum) – acidofilní bikové a jedlové doubravy blízkého druhového složení a obdobných stanovištních poměrů. Biková doubrava s dominantním dubem zimním (*Quercus petraea*) se vyznačuje slabší příměsí až absencí méně či více náročných listnáčů – břízy (*Betula pendula*), habru (*Carpinus betulus*), buku (*Fagus sylvatica*), jeřábu (*Sorbus aucuparia*), lípy srdčité (*Tilia cordata*), na sušších stanovištích i s přirozenou příměsí borovice (*Pinus sylvestris*). Dub letní (*Quercus robur*) se objevuje jen na relativně vlhčích místech. Zmlazené dřeviny stromového patra jsou nejdůležitější složkou slabě vyvinutého patra keřového, kde se též častěji objevuje *Frangula alnus* a *Juniperus communis*. Fyziogonii bylinného patra určují (sub)acidofilní a mezofilní lesní druhy (*Poa nemoralis*, *Luzula luzuloides*, *Vaccinium myrtillus*, *Convallaria majalis*, *Festuca ovina*, *Deschampsia flexuosa*, *Calamagrostis arundinacea*, *Melampyrum pratense* aj.). Mechové patro bývá druhově pestré. Často se v něm objevují *Polytrichum formosum*, *Pleurozium schrebei*, *Dicranum scoparium*, *Leucobryum glaucum*, *Phlia nutans* aj. podobné druhové složení je typické i pro jedlové doubravy, indikované kromě výskytu dubů i přítomností jedle (*Abies alba*).

převzato z: ing. Jan Dřevíkovský. *Vyhodnocení vlivu celoměstsky významných změn územního plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy na udržitelný rozvoj území – část A – Vyhodnocení vlivu na životní prostředí*

4.4 Historická situace

4.4.1 Historie vyšehradského podhradí

Vyšehrad byl založen jako protějšek Pražského hradu a v dobách svého největšího vlivu s ním soupeřil o pozici sídelního hradu českých panovníků. Celé středověké pražské osídlení, dříve zvané „Mezihradí“, vzniká na spojnici těchto dvou dominantních center a jejich vztah, ač přes řeku a celé údolí, určuje podobu centra města. Během dalších století od doby jeho největšího rozmachu po jeho vzniku v 10. století se ještě několikrát vrátil náznak někdejšího lesku (ač plnil dalších 800 let funkci pevnosti nad Prahou). Ve 14. století jej Karel IV. začlenil do svého korunovačního řádu, když zvolil Vyšehrad výchozím bodem korunovačního průvodu. V 15. století byl spíše řemeslnickou osadou, ale výstavba barokního opevnění v 17. století mu opět vrátila úkol pevnosti, ač nikdy nenaplněný. Po zániku pevnostní funkce v roce 1866 se zdejší hřbitov postupně změnil ve Slavín a Vyšehrad získal nový, symbolický význam pro český národ.

Hlavní impulsem pro rozvoj raně středověké sídelní struktury v blízkém okolí vyšehradské ostrožny bylo založení přemyslovského Vyšehradu kolem poloviny 10. století. Raně středověké osídlení zde v některých případech navázalo na starší sídlištní struktury, koncentrované především do příhodných a bezpečných poloh v blízkosti řeky Vltavy a Botiče. Oblibu sledovaných míst pro osídlení dokládají archeologické nálezy časově náležející kulturám mladšího pravěku. Osídlení tvořící zázemí nového hradu se v 10.-11. století postupně koncentrovalo do vhodných poloh po jeho obvodu. Hlavní osou pro vznik osídlení byla Vltava, nicméně velmi členitý terén značně omezoval jeho rozvoj, vznikaly tedy spíše izolované areály v okruhu kolem 1 km kolem Vyšehradu, který plnil funkci správního centra. Pokles jeho významu v 2. polovině 12. století (a postupná přeměna v centrum kapituly) byla příčinou rozkladu původní soustavy sídlišť obsluhujících hrad. Od té doby se osídlení vyvíjí odděleně, vždy ve vztahu k novému nadřazenému centru. V každém případě tvořilo podhradí Vyšehradu součást pražské aglomerace, ačkoliv nikdy nedosáhlo vývojové úrovně například Malé Strany nebo Starého Města a bylo spíše jakýmsi řemeslným a zemědělským zázemím pražských měst a dodnes čeká na využití svého potenciálu.

4.4.1.1 Podolí

Důležitou součástí zázemí Vyšehradu bylo území na jih od ostrožny, které je od vrcholného středověku nazýváno Podolím. I tato osada byla výrazně ovlivněna konfigurací terénu, která až do výstavby tunelu skrz skálu pod Libušinou lázní neumožňovala přímé spojení s centrálním městem, což představovalo nepřekonatelnou překážku pro jeho rozvoj. Osada však čerpala ze strategické pozice v těsné blízkosti řeky při vstupu do Pražské kotliny pod strmými svahy vyšehradské skály. Počátky a nárůst osídlení se zde řadí do 10.-11. Století. Podolí (dříve Podol) se jako samostatná osada s kostelem sv. Michaela Archanděla poprvé uvádí v zakládací listině vyšehradské kapituly roku 1222, kdy kapitula měla v Podolí dvůr, k němuž patřily vinice na okolních stráních. Roku 1400 vyšehradská kapitula potvrzuje, že se vinice v Podole pod horou Vyšehradem stala majetkem Duchka z Podola. Roku 1783 bylo v Podolí 50 domků, jež obývali zelináři, zahradníci a rybáři. Pro Vyšehrad je významné založení Podolského sanatoria - porodnice v roce 1914, jejíž pozemky přiléhají k jeho hradbám z jihu. Předtím pozemky plnili funkcí vinic, pastvin, ovocných sadů a zelinářských zahrad.

4.4.1.2 Krušina a Psáry

Další areál osídlení vznikal v raném středověku na jihovýchod od Vyšehradu za zcela odlišných podmínek, na poměrně rozlehlé pláni na terénní terase vysoko nad řekou. Tato osada byla významná zejména svou pozicí na přístupové cestě k (v té době) jediné bráně Vyšehradu. Problémem byly ne úplně ideální podmínky pro osídlení, zejména špatná dostupnost přirozených vodních zdrojů. Existenci této osady s názvem Krušina s kostelem sv. Pankráce dokládají jediné vrcholně středověké prameny – zanikla během husitských válek. Později se zdejší osídlení udržovalo v nepříliš výrazném měřítku. Zmínky o něm existují téměř pouze v souvislosti s kostelíkem sv. Pankráce, kolem kterého vzniklo další souvislejší osídlení až na sklonku 18. století. Budoucí pražská čtvrť se formovala kolem zájezdního hostince a kovárnů.

Pravděpodobně na východ od pevnosti se nacházela zaniklá osada Psáry, která ale není doložena nálezy. Ležela buď v Nuselském údolí nebo v prostoru mezi školou Ladislava Hanuse a rozcestím Na paloučku. V době předhusitské ves náležela vyšehradské kapitule (stejně jako Nusle). Poslední písemné záznamy o Psárech jsou z 1. poloviny 16. století.

Výraznější vývoj této oblasti je často spojován až s 19. Stoletím a výstavbou věznice, a ve 20. Století s Janečkovou zbrojovkou na Zelené Lišce a rozsáhlou bytovou výstavbou.

4.4.1.3 Podskalí

Na severní straně pod Vyšehradem vznikalo nejrozsáhlejší osídlení později nazývané Podskalí, která vznikala na terasách tvořených Vltavou a Botičem. Původně tvořila osadu zástavba podél pobřežní cesty mezi ústím Botiče a jezem nad Novoměstskými mlýny. Ve 13. století zde vznikl trh s plaveným dřevem a později zde bylo vybíráno mýto za plavbu na vorech (na Výtoni - dodnes zde stojí Podskalská celnice jako připomínka dřívějšího života v Podskalí). Obyvatelé, kteří se živilí převážně vorařstvím a obchodem se dřevem, si dokonce v 15. století založili cech plavců. Po založení Nového Města (1348), došlo k začlenění Vyšehradu do obrany Prahy na pravém břehu Vltavy. Obvod temene Vyšehradské skály byl v letech 1348-1350 opevněn novou gotickou zděnou hradbou se dvěma branami. Ta větší, jihovýchodní, zvaná později Špička, byla postavena na nejchoulostivějším místě proti Pankráci. Druhá brána, orientovaná proti Podvyšehradí, se nazývala Pražská, později Jeruzalémská. Od té doby se jediným hlavním přístupem do Prahy od jihu stala průjezdní komunikace Vyšehradem, kolem níž vzniklo poblíž rotundy sv. Martina tržiště. Z Pražské brány pak vycházela cesta, která nově spojila Vyšehrad se starou tržní ulicí v Podvyšehradí (dnes Vratislavova). Na Vyšehradě byl také zřízen vodovod (kolem 1361), postavena radnice (kolem 1400) a později škola, což vypovídá o tom, že areál Vyšehradu byl obýván, kromě členů kapituly a hradního lidu, i měšťany. Čtrnácté století znamenalo také stavební proměnu

Podvyšehradí. Vyrostly desítky měšťanských domů, vznikly veřejné budovy - lázně, špitál, útulek pro zchudlé i nové sakrální stavby. Podskalí bylo po bitvě na Pankráci v roce 1420, kde husité porazili Zikmunda, téměř kompletně vypáleno. Založení Nového Města a opevnění Prahy Karlem IV. vmezilo podhradí mezi Vyšehrad, Botič, novoměstskou hradbu a Vltavu. Intenzivní výstavba na vlastním Vyšehradě v Podvyšehradí po husitských válkách a dočasná neexistence hradeb mezi nimi vedla k jejich postupnému splývání. Pravděpodobně po roce 1450 bylo založeno Město hory Vyšehradu, tvořené částí vystavěnou přímo v širší oblasti hradu a podhradím v době, kdy Jiří z Poděbrad povoluje osídlení Vyšehradu a dokonce nabízí osvobození od daňové povinnosti vlastníky nově vystavěných domů. Stavba vyšehradské barokní pevnosti v druhé polovině 17. století pak vedla k definitivnímu zániku města v hranicích opevnění a došlo k přesídlení osadníků Vyšehradu zpět do Podvyšehradí. V roce 1850 v souvislosti se zrušením poddanství vznikl Vyšehrad, zahrnující vlastní Vyšehrad i s Podvyšehradím jako samostatné město. 26. září 1883 schválil zemský sněm spojení dosud samostatného Vyšehradu s Prahou v jednu politickou obec a Vyšehrad se stal VI. pražskou čtvrtí. Kostel sv. Kosmy a Damiána, spojovaný s obdobím založení osady, byl zahrnut do Emauzského kláštera a po jeho zrušení Josefem II. se dostal pod správu Nového města. Čtvrť byla postupně zbořena během rozšiřování Prahy na přelomu 19. a 20. století, zejména po velké povodni v roce 1890, kdy byla budována nábrežní zeď. Ještě předtím, v roce 1872, byla vybudována pražská spojovací dráha s nádražím Vyšehrad. Po vzniku říční navigace s náplavkou byla historická zástavba oddělena od vody a zrušeny ohrady se dřevem - tím zanikla živnost obyvatel. Potřeba spojení vnitřní Prahy s osadami za Vyšehradem si v letech 1902- 1905 vynutila vybudování zvýšeného nábreží a tunelu Vyšehradskou skálou. Tím vzala za své i drobná malebná zástavba na úpatí Vyšehradu. Po demolcích bylo území rozparcelováno a byly vystavěny činžovní domy. V té době zde vznikly i výrazné objekty ve stylu české odnože expresionismu (či architektonického kubismu), například činžovní dům v Neklanově ulici a Kovařovicova vila od Josefa Chochola (1912-14).

Vývoj vztahu Vyšehradu se zbytkem města byl nestejněměrný a poměrně komplikovaný, neboť po celou dobu svého vývoje figuroval jako samostatná jednotka a strhl s sebou i své podhradí. Důvody byly odlišné v různých obdobích, ačkoliv často vycházely ze správních konfliktů nebo rozdílného režimu (kapitula či vojsko versus „světská“ správa, v počátcích osídlení kromě konfliktů mezi vládci Vyšehradu a Pražského hradu snad i odloučenost vlivem konfigurace terénu). Je zřejmé, že výrazné objemy činžovních domů utvářely charakter jeho okolí až v posledním století jeho dosavadní historie - dříve byl obklopen pouze drobnou zástavbou tvořenou chalupami (obývanými převážně řemeslníky) a lokálními centry s kostely. Tento typ domů se dodnes zachoval ve fragmentu jen podé ulice Pod Vyšehradem. Z původních objektů lze jmenovat Podskalskou celnici, která je památkově chráněná a je jedinou budovou zachovanou z původní zástavby Podskalí. Na místě osady Krušina dodnes stojí kostelík sv. Pankráce, který byl několikrát přestavován. Z dalších významných objektů přetrval například církevní komplex Na Slupí. Vizualní dominanty, které utváří vztahy napříč oběma údolními (Karlov a především Pražský hrad, jehož vztah s Vyšehradem formoval podobu celého osídlení mezi nimi) plní svou funkci dodnes. Přestože má jeho bezprostřední okolí v podstatě opačný charakter oproti stavu v průběhu téměř celé jeho více než tisícileté historie, udržel si Vyšehrad zvláštní klid, tajemství a náboj, který nutí čas v jeho blízkosti ubíhat pomaleji.

V grafické části portfolia jsou mapy a veduty, které ilustrují výše vyložené informace.

4.4.2 Stabilní katastr

Podstatnou součástí návrhu tvoří historické využití okolních pozemků a poloha cest v minulosti. Pevnost a její okolí se vyvíjely velmi dlouho, nicméně jako výchozí bod si stanovují mapování v 19. století, které by dle mého názoru ještě mělo následovat kontinuitu vývoje, ač již po výrazném zlomu způsobeném vysídlením obyvatel Vyšehradu po stavbě barokních hradeb a obnovení obranné funkce. Důležitým aspektem je, že bylo okolí pevnosti využíváno i hospodářsky - tento prvek považují za vhodné

promítnout i do současnosti formou sadů a vinic. Podle článku Bořivoje Nechvátala „K středověkému opevnění Vyšehradu“ publikovaném v časopise *Archaeologia historica* byly tyto plochy využívány podobným způsobem po celou dobu (uvádí navíc ještě chmelnice).

Grafická část obsahuje výřez z mapy císařských otisků stabilního katastru. Z přiložené mapky vyplývá, že pozemky sousedící s pevností byly využívány jako ovocné a zelinářské zahrady, vinice, pastviny a louky s ovocnými stromy. Za pozornost stojí i kompaktní řada domů pod nejsevernějším výstupkem skály se současnou letní scénou.

4.5 Lokalizace řešených prostorů

Poloha lokality v rámci Prahy a její členění na jednotlivé oblasti, které jsou dále rozebírány, jsou znázorněny na schématech v grafické části portfolia.

4.6 Charakteristika stavby a její užití

Projekt se zaměřuje na prstenec ploch kolem hradeb pevnosti Vyšehrad a dále na takové, které jsou klíčové pro vstup do jejího vnitřního prostoru a posílení důležitých urbanistických vazeb. Toto „rozšíření“ mimo těsnou návaznost na hradební zeď představuje úprava ulice Na Bučance, kudy přichází návštěvníci od stanice metra Vyšehrad. Dále pak úprava propojení s ulicí Na Topolce, odkud se otevírá výhled na celé údolí Vltavy a které v současnosti využívají především místní obyvatelé. Třetím místem je svah stoupající od Výtoně, který by měl usnadnit přístup z Náplavky a zastávky tramvaje. Čtvrtým takovým prostorem je Ostrčilovo náměstí, k němu přilehlý úsek železničního viaduktu a Lumírový sady - tento by měl vytvářet spojení mezi Vyšehradem a Karlovem skrz Folimanku místo jejich oddělení, jak je tomu dnes.

V rámci úprav v návaznosti na hradební zeď jde o úseky které mají charakter uzlů a další, které tyto uzly propojují. Tyto liniové prvky zahrnují místa, která jsou přímo nad strmým svahem a jsou dnes nepřístupná nebo přístupná jen velmi těžko. Propojují za prvé zahradu Ústavu péče o matku a dítě s chodníky na západním svahu nad Vltavou přes Libušinu lázeň a za druhé rozlehlejší prostor před Cihelnou branou s plochou dnešních tenisových kurtů nad Lumírovými sady. Za třetí navrhuji krátký úsek ochozu v místě zúžení Lumírový ulice před otevřením do širokého prostoru parku. Také bude upravena stezka v ulici U podolského sanatoria vedoucí podél hradeb k tunelu skrz pevnost. Dále navrhuji úpravy několika ulic na severní straně pevnosti, které jsou významné pro tvorbu vazeb v předprostoru. Jmenovitě se jedná o ulice Krokova, Lumírova, Přemyslova, Neklanova, Vnislavova a Slavojova.

Do prostorů s povahou uzlů budou kromě sadových úprav situovány objekty drobné občanské vybavenosti jako občerstvení, veřejné toalety a půjčovny sportovního vybavení. V parku před Tábořskou branou bude místo parkoviště vybudováno dětské hřiště a parkové grily s posezením, parkování bude přesunuto na pozemek vedle upravované stezky U podolského sanatoria, který je v současnosti bez využití. Pod tímto parkovištěm bude ze strany k Ústavu péče o matku a dítě vybudován objekt občerstvení s letní zahrádkou na přilehlém ostrohu, kterýžto prostor bude propojen se zahradou Ústavu drobným pěším viaduktem.

Další sekvence úprav se týká úpravy příkopu u Leopoldovy brány, jehož jedna strana bude upravena do podoby klidové zóny, druhá na venkovní amfiteátr místo dnešních tenisových kurtů. Tyto dvě zóny budou propojeny tunelem pod mostem před branou a budou navazovat na svah pod Jedličkovým ústavem, který je již v zahradě Ústavu péče o matku a dítě a bude odstupňován do teras. V rámci této zahrady se také dnes nachází parkoviště, které je při pohledu shora z hradeb velmi nevzhledné. Bude tedy vsazeno do sadové výsadby, která bude rozšířena do celého prostoru mezi bastiony a v jejíž druhé části navrhuji odpočinkovou zónu s labyrintem a stoupající pěší lávkou ve formě viaduktu, uzavřenou malým objektem občerstvení a veřejných toalet. Dále bude zrekonstruován vyhlídkový altánek na nároží hradeb nad Vltavou a pod ním obnovena vinice. Skrz spodní patro altánku povede chodník pokračující jako ochoz až

k Libušině lázni. Upravované pozemky v zahradě porodnice budou podléhat omezenému režimu, který se bude odvíjet od potřeb provozu. Vstupy do této oblasti budou tudíž uzamykatelné.

Navrhuji též rekonstrukci letní scény a zřízení vyhlídkové kavárny v jejím rámci. V prostoru před Cihelnou bránou zřizuji hřiště s multifunkčním provozem – v zimě bude sloužit jako kluziště. K němu přiléhá drobná stavba pod terénem určená k parkování rolby, umístění veřejných toalet a občerstvení s půjčovnou sportovního vybavení. Na ploše přímo před Cihelnou branou bude umístěn parkový gril. Tenisové kurty nad Lumírovými sady budou zrušeny a místo nich bude zřízen sad a grill bar s celoročním provozem.

Park v ulici Lumírova bude pouze mírně upraven a pročištěn a navrhuji zde kromě úprav dětského hřiště i doplnění drobné stavby ve svahu, kde budou umístěny veřejné toalety a půjčovna sportovních potřeb.

5 Pozemky

5.1 Seznam dotčených pozemků

Veškeré pozemky dotčené projektem jsou uvedeny v tabulce v grafické části (Tab.1 – seznam dotčených pozemků), kde je kromě účelu uveden i druh parcely a katastrální území. Ke každé parcele je přiřazeno písmeno oblasti úprav, pod kterou spadá.

Z tabulky je patrné, že je v oblasti několik pozemků, které by mohly představovat překážky a také fakt, že bude nutná spolupráce různých městských částí a případně i města a státu. Dále viz 5.2.

5.2 Majetkoprávní vztahy

Grafická část obsahuje schema rozdělení majetku, z něhož je patrné vlastnictví pozemků v území. Konkrétní vlastníci jsou potom uvedeni v tabulce z bodu 5.1 (Tab.1 – seznam dotčených pozemků), Vyplývá, že kromě Hlavního města Prahy, které vlastní většinu pozemků na území, jsou dalšími vlastníky ještě Česká republika (pozemky Ústavu péče o matku a dítě), České dráhy a další právnické osoby (Tělocvičná jednota Sokol, Kongresové centrum, Družstvo Galib, Tenis Vyšehrad) a soukromé osoby (pan Radim Boháček a pan Jan Vevera).

Návrh řešení majetkoprávních vztahů v rámci úprav je následující:

- Jednotě Sokol nabídnout k užívání nový objekt vystavěný na místě stávající Sokolovny
- Odkoupit pozemky od Tenisu Vyšehrad a Kongresového centra
- Družstvu Galib nabídnout finanční náhradu za realizaci rekonstrukce garáží nebo odkup nemovitosti
- Se soukromými osobami dohodnout užívání části jejich pozemku například výměnou za údržbu části jejich nemovitosti nebo jejího okolí

6 Výchozí situace, problematika a navrhované úpravy

6.1 Nástupní plochy

6.1.1 Oblast M – Plocha navazující na parky před Táborskou bránou směrem od stanice metra

Současný stav a problematika

Vymezená oblast zahrnuje obě části ulice Na Bučance a mezilehlý prostor. Ulici Na Bučance rozděluje svah osázený vzrostlými tisy, které omezují výhled. Severní část ulice, s oddělenou vozovkou a chodníkem, obsluhuje vilovou výstavbu. Jižní část, rovněž s oddělenou vozovkou a chodníkem, vede kolem obytných a administrativních budov s potřebou parkování. V obou případech chodníky pokračují

dále směrem ke stanici metra a vozovka zde končí. Problémem je zejména prostorová preference automobilové dopravy a nepřehlednost zaviněná přerostlou vegetací.

Návrh řešení

Řešení vychází z propojení obou částí ulice a vytvoření celistvého nástupu k pevnosti vykácením tisů, zatravněním svahu a výsadbou trvalek. V místech, kde je svah příliš strmý a údržba trávníku a květin by byla komplikovaná, navrhuji výsadbu plazivých rostlin druhu barvínek menší (*Vinca minor*). Do svahu budou umístěny lavice s betonovým základem a dřevěným krytem, přístup k nim bude zpevněn pruhu z dlažebních kostek.

Severní část ulice bude z důvodu nízkého pohybu vozidel řešena jako sdílený prostor pro vozidla i pěší, nebude rozlišena výšková úroveň komunikace, provozní odlišení bude provedeno pouze v úrovni materiálu – pruh pro vozidla navrhuji z žulových dlažebních kostek a pruh pro pěší, přilehlý ke vstupům do zahrad vil, z cihel skládaných na jednoduchou rybinu.

Jižní část ulice bude rovněž řešena jako sdílený prostor, dlážděný žulovými kostkami v pruhu pro vozidla a cihlovou dlažbou v pruhu pro pěší. V první polovině bude pruh pro pěší přilehlý obytným budovám, pak dojde k překřížení a k administrativní budově bude blíže pruh pro vozidla rozšířený o parkovací místa a v úseku pro pěší budou umístěny lavičky. V bezprostřední blízkosti administrativního objektu bude úzký pruh vyhrazený pěším. Doprava v klidu bude z míst před obytnými budovami přesunuta do dvora, kde bude vytvořen nový systém parkování tak, aby pojal potřebný počet vozidel, která dnes parkují před objektem. Za zadním nárožím s průchodem administrativní budovy bude zřízeno parkoviště, kam budou přesunuta zbylá parkovací místa z prostoru před objektem. Plochu parkoviště navrhuji pokrýt dlažebními kostkami se sparami 3 cm, které se osejí travou. Pruhy pro pěší a vozidla budou odděleny stromořadím jedlého kultivaru jeřábů ptačích (*Sorbus aucuparia 'Edulis'*), které bude pokračovat až k parkovišti.

6.1.2 Oblast B – Ústí Botiče a nový blok pod divadlem

Současný stav a problematika

Jako oblast B jsem označila poměrně rozlehlý prostor, který jako celek formuje nástup do pevnosti ze severozápadu. Důležitým výchozím bodem je zastávka tramvaje Výtoň, podstatné je též těsné sousedství oblíbené Náplavky a vizuální dominanta železničního viaduktu. Pro návrh je také určující koryto Botiče, který je v současnosti zatrubněn pod Vnislavovou ulicí. Vedle Vnislavovy ulice se úpravy v tomto úseku týkají i ulice Libušiny a částečně i ulice Na Libušince. Pracovně si lze tuto oblast rozdělit na dvě části: za prvé Vnislavova ulice až po křížení s Libušinou a přilehlý prostor mezi viaduktem a ulicí Libušina a za druhé východní strana Libušiny ulice pod skalním výběžkem a dále podél svahu až do ulice Na Libušince.

Vnislavova funguje v současné době spíše jako odstavňá plocha pro automobily a železniční viadukt není kromě dopravní funkce nijak využíván a půvabné oblouky za podjezdem do Svobodovy jsou zaslepeny. Plocha je obecně nepřívětivá - nepomáhají stromořadí ani Kovařovicova vila Josefa Chochola. Komunikace není frekventovaná, většina dopravního ruchu se odbývá v rámci Rašínova nábřeží, které kompletně odděluje prostor od Náplavky, a Svobodovy ulice. Mezi Vnislavovou a Libušinou ulicí je zatravněná plocha řídice osázená dřevinami, jejíž tvar je zřejmě výsledkem „zbytku“ po komunikacích a nemá žádný určitý charakter. Tato plocha se svou polohou přímo nabízí k vytvoření uzlu propojujícího stále populárnější Náplavku a neméně navštěvovaný Vyšehrad.

Libušina ulice je z jedné strany jasně vymezena Kovařovicovou vilou, druhá uliční linie chybí. Místo objektu určujícího podobu ulice je zde pouze proluka a modernistický objekt sokolovny, který ignoruje prostorové návaznosti i tvarosloví svého okolí. Ukrytý za sokolovnou a velmi těžko patrný je nástup na západní svah stoupající k hradbám Vyšehradu. Vizuálním pojítkem je zespodu snad jen objem letní scény

vystupující ze zelení porostlého skalního ostrohu. Cílem úprav je zdůraznit místo nástupu a sokolovnu nahradit novým blokem, který by vhodně doplňoval okolní zástavbu a naváděl pěší k pokračování nahoru k pevnosti.

Navrhované řešení

Navrhují zrušení komunikace ve Vnislavově ulici až po křížení s Libušinou a vyhloubit příkop až na úroveň náplavky. Tím dojde k odkrytí Botiče a na jeho březích bude vybudována podzemní pasáž s obchody v úseku blíže Náplavce, kde železniční viadukt ještě není klenut do oblouků. Tato část bude také tunelem napojena na Náplavku, podél koryta Botiče. Pasáž bude s výjimkou prostoru nad korytem zastropena a nad ní bude chodník a zatravněná plocha se stromořadím po obou stranách. V druhém úseku dále na západ bude kromě vyhloubení příkopu rovněž odtěžena výplň oblouků viaduktu, včetně zaslepení směrem k chodníku za viaduktem, a do nich budou umístěny komerční provozy – obchody, kavárna. Podél koryta potoka bude proveden chodník po obou jeho stranách. Jižní břeh tohoto úseku bude upraven jako svah, do kterého budou usazeny stupně k sezení. Oba úseky propojí průchod, nad kterým bude pěší lávka spojující Libušinu a Výtoň. Veškeré svislé konstrukce se provedou z kamenného zdiva vyplněného betonem s otvory zaklenutými do oblouků. Strop bude plochý, železobetonový a pochozí plochy z kamenných desek.

Nový, zděný a omítaný blok v Libušině bude výškou kopírovat protější Kovařovicovu vilu a navazovat na existující řadu domů. Průčelí do ulice na Libušince, které povede až ke svahu přetaženému do zelené střechy, prolamují průjezdem. Ten prodlouží osu ulice a povede do dvora, který bude na jedné straně přiléhat k doplněnému svahu. Toto průčelí bude rovněž sousedit s nově navrhovaným, zatravněným nástupním prostorem s krátkou alejí vrcholícím napojením na dnešní chodník, vedoucí za novým blokem a stoupající k pevnosti, který bude doplněn o druhý, stoupající symetricky k chodníku kolem divadla. Mezi existujícími objekty a novým blokem navrhují prosklenou schodišřovou věž, která zpřístupní skálu pod divadlem a napojí se na existující pěší trasy. V ulici Na Libušince dále dojde k rekonstrukci garáží, jejichž střešní pokryv bude tvořen přetažením svahu.

Chodníky směřující vzhůru k pevnosti i svah samotný ponechávám bez výraznějších zásahů – je nutné pouze vyčištění od náletových a nevhodných stromů a především přebujelých křovin. Volně rostoucí dřeviny budou vhodně doplňovat městský charakter úprav navrhovaných pro tuto oblast.

6.1.3 Oblast V – železniční viadukt a Ostrčilovo náměstí

Současný stav a problematika

Ostrčilovo náměstí, situované na severovýchod od Vyšehradu, vymezené tělesem železniční dráhy a ulicemi Sekaninova a Na Slupi, těsně sousedí s parkem Folimanka, kudy protéká potok Botič. Ulice Na Slupi je významnou dopravní tepnou a vede tudy tramvajová trať, která má na náměstí zastávku. Náměstí obkružuje komunikace, k níž z východu přiléhá blok obytných budov a vnitřní prostor, kde je situován drobný objekt technického vybavení, je ohraničen stromořadím. Za železnicí ze strany k Vyšehradu je rozlehlá zatravněná plocha Lumírových sadů osázená dřevinami, již přetíná Vnislavova ulice mírně zahlobená do terénu tak, že příliš nepřerušuje kontinuitu plochy. Z východu je ukončena Lumírovou ulicí, kde na vozovku s chodníkem navazují obytné bloky. Podél železnice vede Vnislavova ulice dál směrem na Výtoň - v úseku před napojením na Neklanovu se zdvojuje a v úseku rovnoběžném s Neklanovou je nepřístupná pěším. Pod Vnislavovou je zatrubněn Botič, který se vlévá do Vltavy v prostoru oblasti B.

Náměstí je důležitým bodem, který leží mezi dvěma významnými plochami pražské zeleně s výraznými vizuálními dominantami - Vyšehradskou pevností s jejími zarostlými svahy a zmíněnou Folimankou korunovanou Karlovem. V dnešní době je ale Ostrčilovo náměstí spíše „odstrčeno“ železnicí a dráha

zabraňuje zejména pohybu pěších, ale vlivem příliš zahuštěné vegetace dokonce i pohledu skrz ni, čímž tento potenciální uzel úplně ztrácí význam. Existuje pouze jediný způsob, jak železnici překonat, a tím je pochybně vyhlížející podchod z ulice Lumírova. Dojem odtrženosti ještě posilují ulice Vnislavova a Na Slupi, které by přitom v případě neexistence nebo alespoň oslabení vlivu dráhy nepředstavovaly překážku. Pokud by se podařilo zmírnit bariéru představovanou železnicí, bylo by možné vytvořit živý urbánní prostor podtrhující význam tohoto místa a zároveň návaznost mezi dvěma parky lákající k procházkám a pobytu venku. Doprava by neměla příliš omezovat - je pro lidi, ne proti nim, stejně jako město.

Navrhované řešení

Návrh se týká drážního tělesa a jeho bezprostředního okolí. Vychází z předpokladu, že provoz na vozovkových částech přilehlých ulic není významnou bariérou a tedy není třeba omezovat silniční dopravu, ale pouze negativní vliv železnice jejím vyzvednutím na viadukt. Další premisou jsou maximální povolené sklony kolejí pro vlak (40‰) a pro tramvaj (70‰). Pro řešení je rovněž velmi důležité to, jaký je největší sklon terénu, aby chodec ještě vnímal změnu sklonu jako plynulou a také aby byl ještě možný průhled skrz oblouk viaduktu. Za těchto podmínek lze uvažovat sklon terénu kolem 7%. Předpokládaná výška viaduktu je 6 m, výška konstrukce 1 m, podchodná výška tedy 5 m (lze zredukovat na 4 m, čímž se sníží výška viaduktu na 5 m). Návrh nabízí dvě varianty, které preferují dva různé přístupy - dopravní a estetický. Obě varianty si v případě realizace vyžádají přerušování provozu na trati a vykáčení dřevin v její blízkosti kvůli zajištění průhledu.

A. Podchod pod železnicí tvořený pouze pomocí snížení okolního terénu

Viadukt bude vytvořen podkopáním železnice a snížením okolního terénu o 6 (5) m, přičemž úroveň kolejí zůstane ve stejné výšce. Výhodou této varianty je, že nedojde ke změně sklonu dráhy vlaků a tím ani k nutnosti úpravy jejich rychlosti vlivem stoupání a klesání. Nevýhodou je, že při dodržení sklonu žádoucího pro docílení požadovaného efektu dojde k úpravě rozsáhlé plochy kolem viaduktu, taktéž k úpravě delšího úseku vozovky a tramvajové tratě i ke kácení většího počtu stromů. Tento přístup se tak může stát paradoxně pracnějším a dražším. Ke snížení terénu o 6 m při zachování sklonu 7% dojde cca po 86 m.

B. Podchod vzniklý snížením terénu a zároveň vyzdvižením dráhy

K vytvoření viaduktu dojde snížením terénu o 3 (2,5) m a zvýšením trati o 3 (2,5) m. Tím se dosáhne výrazné redukce v terénních úpravách zmenšením vzdálenosti nutné k dosažení požadovaného snížení úrovně. Nevýhodou je změna sklonu kolejí. Ke snížení terénu o 3 m při zachování sklonu 7% dojde cca po 43 m, na zvýšení trati o 3 m při sklonu 40‰ je potřeba 75 m.

Materiálové řešení je stejné pro obě varianty - viadukt bude proveden v železobetonu s lícem z kamenných bloků tak, aby jeho výraz odpovídal ostatním podobným konstrukcím v Praze a zejména úseku v prostoru ústí Botiče. Tvarosloví bude rovněž vycházet z tradičních forem tohoto typu staveb, čili půjde o pilíře a obloukově zaklenuté mezilehlé prostory. Přesnější rozměry konstrukcí (například rozpon oblouků nebo výšku konstrukce ve vrcholu oblouku) je třeba podložit statickým výpočtem. Vnitřní prostor oblouků bude vydlážděn žulovými kostkami, stejně jako přilehlé pochozí plochy. Ostatní plochy budou zatravněny a budou zde vysázeny dřeviny dle návrhu, vybrané z druhů použitých v rámci Lumírových sadů - zejména dub letní (*Quercus robur*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), javor mléč (*Acer platanoides*), buk lesní (*Fagus sylvatica*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*).

Navazující úprava Vnislavovy ulice je založená na zrušení zdvojené komunikace a otevření Botiče na jejím místě. Terénní val, na němž je dnes umístěna železniční trať, bude nahrazen svislou konstrukcí z železobetonu krytou kamennými bloky. Tím bude možné využít nově vzniklý prostor jako široký chodník

s cyklistickým pruhem odděleným stromořadím, který spojí Ostrčilovo náměstí s Výtoní a také odsud bude možné vystoupat k Cihelné bráně Přemyslovou ulicí.

6.2 Uzlové prvky

6.2.1 Oblast T – Park u Táborské brány

Současný stav a problematika

Oblast T je tvořena parkem před Táborskou branou, omezeným hranicemi pozemku Jedličkova ústavu, ulicí Na Pankráci a hradbami Vyšehradu. V současné době se zde nachází poměrně dobře zachovalá parková výsadba s chodníky a mobiliářem, v jižní části je malé parkoviště a podél hradební zdi vede komunikace s vozovkou a chodníkem. Hlavním problémem je vzhled parkoviště a stráně obepínající jižní část parku. Dále je nedostatečný stav chodníků a mobiliáře a režim vozovky, který preferuje motorovou dopravu, ačkoliv je zde minimální provoz.

Návrh řešení

Severní část parku ponechávám bez větších úprav – dojde pouze k úpravě chodníků, jejichž kryt bude nahrazen dlažbou z cihel skládaných na rybinu a v místě stávajícího pískoviště bude instalována socha Šemíka (ideálně v podobě velkého houpacího koně), která bude v případě realizace zadána v soutěži.

V jižní části parku především dojde ke zrušení parkoviště. Plocha bude rozdělena v rastru cca 5x5 m (přizpůsobenému směru okrajů plochy). Některé ze čtyřúhelníků vzniklé v rastru budou osazeny mobiliářem ve formě parkových grilů s posezením či herních prvků dle návrhu. Kryt těchto čtyřúhelníků vychází z jejich funkce – v místě grilů bude pochozí vrstvou pohledový beton s protiskluzovou úpravou, v místě herních prvků měkký povrch z litého polyuretanu šedé barvy, který tlumí náraz při případném pádu. Ostatní plocha bude zatravněna a ve středu některých čtyřúhelníků budou vysazeny třešně ptačí (*Cerasus avium*). Stráň bude zbavena stávajících keřových porostů a budou do ní zapuštěny tři lineární lavice s betonovým základem a dřevěným krytem. Nad strání na hranici pozemku Jedličkova ústavu budou vysazeny keře, které částečně zamezí vizuálnímu kontaktu a přístupu k plotu. Navrhují vysadit kdoulovec japonský (*Chaenomeles japonica*) a vyvazovat jej k plotu.

Komunikaci podél hradby navrhují upravit na sdílený prostor – zrušit vyvýšení chodníku a jeho polohu podél parkové plochy pouze odlišit materiálem dlažby z cihel skládaných na jednoduchou rybinu. Plocha určená pro pojezd vozidel bude vyvedena v žulových kostkách.

6.2.2 Oblast P – Parkoviště

Současný stav a problematika

V současné době nevyužívaný pozemek v sousedství stezky Nad podolským sanatoriem nazývám pracovní oblastí P. Povrch pozemku je částečně nezpevněný a částečně krytý betonovými panely. Dříve se zde nacházely tři budovy, které byly strženy a dnes je pozemek bez funkce a nezdá se, že by započaly práce na výstavbě nových objektů. Je oplocený poškozeným drátěným plotem s kovovými sloupky kotvenými do betonového prahu a nepřístupný veřejnosti, jeho vlastníkem je Kongresové centrum.

Navrhané řešení

Nevyužívaný pozemek navrhují odkoupit nebo pronajmout od Kongresového centra a zřídit zde parkoviště, které sem bude přesunuto ze současné pozice v jižní části oblasti T. Dojde tím k odsunutí z vizuálně exponované polohy a získání dalších parkovacích míst. Parkoviště bude mít kryt z žulových

kostek se sparami šířky 3 cm v místě parkovacích stání – ty budou zatravněny a prolnou se tak s travnatým pásem. Po jeho obvodu bude stěna z pálených cihel, která bude po obou stranách popnutá břechanem a na jejíž vnitřní straně bude pruh trávníku o šířce 1 m. Stěna bude odpovídat na protější objem hradby a posílí tak intimitu stezky podél ní. U stěny při vjezdu na parkoviště bude dřevěná buňka pro hlídače. Pruhy trávníku s výsadbou třešňových ptačích (*Cerasus avium*) v modulu 5 m budou rovněž oddělovat úseky parkoviště dle návrhu. Pod parkovištěm bude v jeho severozápadním cípu vybudován objekt občerstvení, který je součástí oblasti H – je však zásadní realizovat tyto dva objekty současně, aby nedocházelo k duplikování prací.

6.2.3 Oblast H – Občerstvení na ostrohu pod parkovištěm a přilehlé plochy

Současný stav a problematika

Upravovaný úsek je ze severu omezen hradbami a stezkou podél nich, z východu oblastí P a ze západu ulicí U podolského sanatoria, za kterou je (ve výšce asi 3 m) hrana zahrady Ústavu péče o matku a dítě. Na jihu pokračuje až k ulici Na Topolce, jejíž západní závěr nad řekou je upraven jako park a nabízí krásný výhled na celé údolí Vltavy. Jeho centrálním bodem je vyvýšený ostroh nad uličkou s asfaltovým krytem vedoucí až k tunelu skrz pevnost. Na něj navazuje svah zarostlý travou a dřevinami, kterým vede vyšlapaná stezka do ulice Na Topolce. Ostroh je v podstatě tvořen skalním útvarem s erodovaným povrchem zarostlým travou a je ukončen zhruba 2,5 m vysokou strmou strání, nad níž se nachází oblast P. V prostoru se často pohybují místní, kteří se prochází se psi nebo s rodinou – v současné době hlavně jako zkratkou, za účelem co nejrychleji projít, přestože je ze stezky hezký výhled a zvýšená plocha nabízí ideální prostor pro odpočinek po výstupu od řeky. Zároveň je zde třeba vyřešit návaznost na park ústavu porodnice, aby bylo dosaženo návaznosti všech ploch kolem hradeb.

Navrhané řešení

Na ostrohu bude pod parkoviště (v oblasti P) zapuštěn objekt občerstvení a veřejných toalet, který využije zbytek plochy na skalním útvaru (snížené oproti původnímu stavu asi o 1 m) jako letní zahrádku. Bude mít železobetonovou nosnou konstrukci obloženou plnými cihlami a vyjímatelnými výplněmi otvorů, které budou navíc opatřeny uzamykatelnými roletami. To umožní vyjmout výplně na celé léto a zároveň vnitřní prostor na noc zamykat. Ostroh bude propojen se zahradou porodnice chodníkem a pěší lávkou v podobě malého zděného viaduktu s železobetonovým jádrem, který svou optickou tíhou nebude působit příliš subtilně oproti mohutné hradební zdi a navíc upoutá na možnost projít dále do zahrady. Jeho obloukem bude procházet ulice U podolského sanatoria, která bude zrekonstruována a opatřena krytem z cihelné dlažby. Další chodník propojí stezku vedoucí dále nahoru podél hradeb, terénní vyvýšeninu se zahrádkou a park v ulici Na Topolce. Návrh nabízí vytvoření nového uzlu a využití pozemku s atraktivní polohou a krásnými výhledy. Zároveň se tímto zajistí sociální kontrola nad místem, které je v současné době poněkud odtržené a nepřehledné.

6.2.4 Oblast J – Terasy pod Jedličkovým ústavem

Současný stav a problematika

Písmenem J označuji prostor v zahradě ústavu péče o matku a dítě přilehlý k hradební zdi v návaznosti na příkop před Leopoldovou branou, od kterého je oddělen zdí. Od hradby stoupá příkrá stráň až k zadnímu vchodu do budovy Jedličkova ústavu, ke kterému vedou nezpevněné chodníčky. Svah je porostlý spíše náletovými dřevinami a travou a přestože je poměrně půvabný, neodpovídá úpravě zahrady a ani se příliš neslučuje s charakterem přilehlých provozů.

Navrhované řešení

Navrhují rozčlenit svah na terasy, které budou objemem odpovídat měřítku stanovenému hradební vedle níž se budou nacházet. Ohrazeny budou přetažením opěrné stěny místo zábradlí, budou navz propojeny schodišti a osadí se kvetoucími keři a užitkovými záhony. Nejvyšší terasa u vstupu Jedličkova ústavu, která díky vyrovnání terénu poslouží i osobám s fyzickým postižením, bude sloužit odpočívadlo. Část bude vydlážděna zatravnovací dlažbou a část osazena skupinou stromů. Te budou mít železobetonové jádro obložené plnými cihlami. Pozornost je třeba věnovat drenáží každou opěrnou zdí, aby nedošlo k narušení konstrukce.

Pod strání podél hradební zdi povede chodník s cihelnou dlažbou až ke stěně oddělující zahradu příkopu uvnitř pevnosti, se kterým bude propojen nově otevřeným průchodem, který bude ovšem op. uzamykatelnou brankou – zahrada porodnice vyžaduje speciální provozní režim a je důležité, aby možné zamezit vstupu veřejnosti, kdykoliv je to třeba. U chodníku navrhují záliv s lavičkami, který l stíněn terasou za zády a poskytne příjemné posezení v teplém počasí.

6.2.5 Oblast L – Úprava příkopu před Leopoldovou branou

Současný stav a problematika

Příkop před Leopoldovou branou je tvořen dvěma prostory využívanými jako hřiště, oddělenými mo vedoucím k Leopoldově bráně, na jehož místě kdysi býval most padací. Most je vyvýšen nad sou: plochy na valu, který klesá až na úroveň terénu dalších navazujících ploch – zahrady Ústavu pé matku a dítě a parku mezi hradbou a Lumírovou ulicí. Na dně příkopu jsou v obou případech rc nepříliš rozlehlé placky, oddělené od vnějšího prostoru zděnými přepážkami. Při pohledu z mostu sm k Leopoldově bráně je po levé straně tenisový kurt, který je přístupný z mostu a jemu přilehlá strana je opatřena nepříliš vzhlednou betonovou tribunou. Dále je zde několik drobných objektů se . provizorním charakterem, zajišťujících obsluhu kurtu. Po pravé straně je dále plocha výzoru hřiště, l se ale pravděpodobně nikdy nevyužívá.

Existence sportovišť v jedné z nejexponovanějších pozic v pevnosti je všeobecně problematická - více, neodpovídá-li jejich umístění údržba ploch a jejich oblíbenost a vytížení. Pravděpodobn takovému místu lépe slušely děje, které se jsou orientované spíše na společenský život a relaxaci, ne individuální sport. Je také škoda, že nejsou jednotlivé úseky příkopu propojeny nejen mezi sebou, s oblastmi vně hradeb.

Navrhované řešení

Základem řešení je obnovit význam mostu jako spojovacího prvku „nad“ prostorem a zdůraznit konti příkopu. V souvislosti s tím dojde k propojení dvou izolovaných úseků pomocí tunelu skrz val mostu, l vytvoří symbolický mostní oblouk. Tyto budou dále propojeny s prostory vně hradeb. Doprava do p v Lumírově ulici bude k tomuto účelu využít již existující otvor a nalevo bude směrem k zah porodnice vybourán nový, který bude opatřen uzamykatelnou brankou. Mezi těmito otvory po napříč oběma plochami a skrz tunel chodník s cihelnou dlažbou.

Plocha po tenisovém kurtu bude upravena na otevřenou scénu pro komorní kulturní akce. Pro návštěv bude zřízena zděná tribuna – pro tento účel se využije svah valu, který je jednoduchou tribunou i c Mezi tribunou a zpevněnou plochou pro účinkující povede zmiňovaný chodník, po kterém budou (vedle přístupu shora) přicházet diváci.

Nevyužívané hřiště bude upraveno na zatravněnou odpočinkovou plochu, kde bude možné sedět vyvýšených terénních vlnách po jejím obvodu. Vybavení mobiliárem bude pouze doplňkové, ve f

několika laviček umožňujících sezení i v případě, že bude trávník mokrá, a schránek na knihy k zapůjčení. Stráž ohraničující příkop naproti hradbě bude osázena třešněmi ptačími (*Cerasus avium*) a opatřena chodníkem stoupajícím svahem k okraji mostu. Stromy odstíní „provoz“ v příkopu od kanceláří v ředitelství, které vyžadují klidnější prostředí.

6.2.6 Oblast U – Parkoviště, sad a občerstvení nad Ústavem pro matku a dítě

Současný stav a problematika

Zahrada Ústavu péče o matku a dítě, v jejímž středu je objekt bývalého sanatoria a dnešní porodnice, přiléhá k vyšehradským hradbám z jihu. Níže navrhované úpravy se týkají zejména prostoru mezi dvěma bastiony, přístupného po obou stranách cestami s alejemi ovocných stromů. Rozlehlá plocha je v současnosti zčásti využívána jako parkoviště pro personál a zčásti pouze zatravněná.

Vzhled plochy z promenády na hradbách je problematický a takřka nulové využití a zároveň nepřístupnost působí takřka dojmem plýtvání – intimní atmosféra ploch s jižní orientací láká k návštěvě s cílem jedinečných výhledů po procházce až nakonec cesty na rohu bastionu nad Vltavou, kde je opuštěný, polorozpadlý altánek nad svahem zarostlým neudržovanými křovinami. Nabízí se možnost hospodářského využití a tím i kultivace těchto ploch s cílem určení jejich smyslu a nastavení užších vztahů s pevností, v jejímž těsném sousedství se nachází.

Navrhované řešení

Pro tento prostor navrhují výsadbu sadu třešňí ptačích (*Cerasus avium*) v modulu 5 m po celé ploše mezi bastiony. Funkčně bude plocha členěna na dva úseky. Východní bude nadále sloužit pro dopravu v klidu, ale bude upravena na parkování mezi stromy tak, že bude vždy jedno parkovací místo mezi dvěma stromy. Stání a komunikace parkoviště budou zpevněna zatravnovací dlažbou, ostatní povrch bude pouze zatravněný. Pro tento úsek budou voleny neplodící kultivary třešňí, aby nedocházelo ke křížení zájmu provozů (péče o stromy a sklizeň versus padající plody a vozy). Západní část bude odpočinková, osazená plodícími třešněmi. Bude zde terénní prohlubeň určená k sezení, ze které bude stoupat zděná lávka v podobě malého viaduktu vedoucí až na střechu drobného objektu s funkcí veřejných toalet, občerstvení a půjčovny dětských koloběžek situovaného ve středu celého prostoru. V sadu v této části bude chodník tvarovaný do labyrintu procházejícího mezi stromy a oblouky lávky, kudy bude možno procházet či projíždět na zapůjčených koloběžkách.

Zatravněná cesta s alejí z ovocných dřevin vedoucí od sadu k altánku nevyžaduje úpravy, zato na svahu pod ní navrhují obnovit vinici. Altánek bude zrekonstruován a za ním bude cesta pokračovat za nároží bastionu po ochozu dále podél hradeb.

Pozemky přilehlé k hradbám jsou provozně izolované od budovy porodnice a návaznost na spodní část parku využívanou návštěvníky a klientkami je poměrně omezená. Přesto je v případě povolení vstupu veřejnosti do zahrady potřeba zaručit, že bude možné pohybu osob v areálu dle potřeby zamezit – je tedy nutné opatřit veškeré vstupy uzamykatelnými brankami. Náplň navrhovaná do těchto prostor nepředpokládá vysokou návštěvnost, která by rušila provoz porodnice – charakter ploch je pojmán jako odpočinkový a spíše než pro turisty je určen místním obyvatelům, kteří ocení klidné místo k vycházkám a působivý výhled. Zároveň považují za vhodné integrovat tento rozlehlý pozemek do celku i za cenu (i když nevelkého) zásahu do současného provozu, protože takto rozměrná bariera ve formě nepřístupného prostoru výrazně narušuje homogenitu pevnosti při jejím vnímání zvenčí.

6.2.7 Oblast D – Divadlo Vyšehrad

Současný stav a problematika

Objekt již dnes slouží jako divadelní scéna a je opatřen základním vybavením pro tento účel. Svah hlediště je odstupňován, zpevněn betonovými obrubníky a osazen lavicemi na kovové konstrukci, které jsou přístupné po betonovém schodišti a ve středu odděleny uličkou. Pod svahem je dřevěné jeviště nepravidelného tvaru, mírně vyvýšené nad terén. Plochy prostoru divadla jsou nezpevněné - obnažená půda s řídkým porostem travin a mechů, místy zaplevelená a plocha před jevištěm vysypaná štěrkem. V zadní část objektu za příčnou stěnou je umístěn drobný dřevěný objekt skladu, svah vyvýšené zatravněné plochy je zpevněn cihelnou opěrnou zídkou. Nižší úroveň je opět obnažená zaplevelená půda. Pro účel představení se obvykle na jevišti montuje přenosná konstrukce pro instalaci techniky a jako pokladna slouží přenosná budka.

Základními problémy k řešení je zejména standard konstrukcí a stav obecně nevyhovující provozu. Chybí toalety pro návštěvníky, prostor pro kontrolu vstupu a důstojné zázemí pro herce. Rovněž jeviště nedosahuje požadavků většiny představení. Žádoucí je prodloužení sezóny ochranou před nepřízní počasí.

Pozn.: na letní scénu byla vypsána soutěž, na jejímž základě byla vybrána studie, která bude výhledově realizována. Niže popisované řešení tuto studii nebere v potaz a nabízí jiný přístup.

Navrhované řešení

Jedná se převážně o otevřený prostor se třemi vloženými drobnými objekty, dva z nich mají pochozí střechu s funkcí terasy. Prostor je v zásadě členěn na dvě části, charakterizované vizuálně oddělenými provozními divadla a kavárny. K původnímu vstupu v nejjižnější a nejvyšší části jsou navrženy další dva, jeden bezbarierový v místě přechodu mezi hledištěm a jevištěm a jeden pro kavárnu, po nové lávce stoupající zpod hradby na severní straně. Přístup do kavárny je tedy možný i pokud je hlavní vstup do divadla uzamčen.

V části divadla se nachází objekt s pokladnou a úsekem pro skladování a výdej příkrývek v prostoru hlavního vstupu, který je odstíněn rošty s popínavými rostlinami a vytváří tak vstupní filtr. Pod stejnou střechou, nicméně otevřený, je prostor pro osvětlovače a zvukaře. Směrem dolů ze svahu navazuje hlediště tvořené prostými stupni obloženými dřevem a přístupné dvěma schodišti po stranách. V nejnižším bodě se nachází jeviště, nad nímž jsou čtyři dřevěné trámy, které slouží k zavěšení osvětlovací techniky a pohybu shrnovací střechy. Mezi hledištěm a jevištěm je bezbarierový vstup, na který navazují toalety pro handicapované a sklad rekvizit. Prostor hlediště a jeviště je možné zastřešit plachtou a místa k sezení v hledišti jsou vyhřívána elektrickými kabelovými rohožemi.

Za původní stěnou s průchodem je úsek kavárny a zázemí. Je zde objekt, ve kterém je umístěno zázemí pro herce včetně koupelny a wc, dále toalety pro návštěvníky a bar příslušný ke kavárně. Ostatní plocha je nezastřešená, její dvě úrovně jsou propojeny dvouramenným schodištěm.

Konstrukční systém objektů je skelet z tepelně upraveného dřeva s obvodovým pláštěm tvořeným dřevěným obkladem, případně nalepeným sklem se zrcadlovou folií. Založení je provedeno na pasech z prostého betonu, lávky jsou založeny na zemních vrutech. Základ hlediště je betonový, kryt z tepelně upraveného dřeva. Hlediště je tvořeno dřevěným roštěm a krytem.

Proti hluku, který způsobují projíždějící vlaky, po uvážení několika různých řešení nenavrhují žádná opatření. Důvodem je neestetičnost, přílišný zásah do podoby místa (v případě zasklívání střílen) a nebo komplikované, časově náročné zavádění (například jednotlivé ucpávky zaváděné do otvorů před představením). Zdá se tedy, že úsilí vynaložené na řešení problému (zvažovanými způsoby) nestojí za dosaženým výsledkem, protože i po utěsnění otvorů bude hluk do prostoru částečně pronikat shora. Otevřená scéna nemůže ani za nejlepších podmínek dosahovat akustických kvalit obestavěných prostorů divadel.

6.2.8 Oblast C - Plochy před Cihelnou bránou

Současný stav a problematika

Před Cihelnou bránou je protáhlý prostor orientovaný na sever, který je přístupný z Vratislavovy ulice. Téměř celou její část od brány na východ zabírá vozovka s krytem z žulových kostek a s chodníky po stranách a vyvýšený terénní útvar přimknutý k hradbám, řídice porostlý travou. V západní části je snížená plocha bývalého hřiště obklopená zatravněnou stráň, která má nezpevněný povrch z jemného štěrku a je v současnosti využívána jako sezónní parkoviště pro letní scénu. Kolem hřiště vede chodník s pochozí plochou z žulové mozaiky, který dále pokračuje k letní scéně a slouží jako bezbarierový přístup a příjezdová komunikace pro převoz kulís, jevištní techniky a vybavení. Tento prostor je přístupný z východu nebo po schodech z Vratislavovy ulice ústících u hřiště. V prostoru se dále nachází historicky hodnotná zeď, která je součástí původního opevnění (tvoří tzv. předbrání) a je přerušena v místech, kudy prostupuje vozovka na východ od brány a na západní straně chodník.

V této oblasti neregistruji výraznější estetické nebo kompoziční problémy, ale rekonstrukce hřiště by přinesla místu novou náplň (či vrátila tu dřívější) a oživila jej.

Navrhované řešení

Navrhují obnovit hřiště na snížené ploše v západní části prostoru, ale rozšířit jeho provoz na celoroční, přičemž v létě bude sloužit pro míčové a jiné hry (bude vybaveno otvory pro kůly a čarami dle pravidel sportů) a v zimě jako kluziště. Povrch plochy hřiště bude z litého polyuretanu, v zimě se rozvine rohož pro umělá kluziště a plocha se zalední. Stráň při jižní hraně hřiště bude odstupňována do tribun, které budou zděné z plných cihel s betonovým základem a rozdělené do tří úseků schodišti, rovněž z plných cihel s betonovým základem. Provoz hřiště a ledové plochy vyžaduje zázemí, které bude řešeno variantě:

A. Ideové řešení, které ignoruje komplikované okolnosti zásahu do hodnotné zdi

Na východní hraně hřiště, na jeho úrovni (tedy pod terénem plochy situované nad hřištěm dále směrem k Cihelné bráně) a s lícem navazujícím na stávající zeď opevnění bude vložen zděný objekt obsluhy hřiště. V něm navrhují umístit veřejné toalety, půjčovnu sportovního náčiní a jednoduché občerstvení (nápoje, případně malá jídla) a garáž pro rolbu. Konstrukce objektu bude tvořena betonovým základovým pasem, svislou nosnou konstrukcí z železobetonu obezděnou plnými cihlami. Vodorovná nosná konstrukce bude tvořena železobetonovými nosníky doplněnými deskou, na které bude terén dorovnan do stávající úrovně. Nahoře na terénu nad východní stranou hřiště budou dva piknikové stoly určené ke konzumaci pokrmů přinesených sportovci nebo zakoupených v objektu občerstvení.

B. Řešení, které respektuje „nedotknutelnost“ předbrání, ale nedosahuje požadované estetické kvality

Obslužný objekt bude přisazen k existující zdi předbrání a bude navazovat na průběh jejího tvaru. Bude obsahovat toalety, půjčovnu sportovního vybavení, občerstvení a garáž pro rolbu. Konstrukce objektu bude samonosná, plně nezávislá na hradbě, tvořená dřevěným skeletem a obložená prkny, celá konstrukce bude z tepelně upraveného dřeva. Základ bude proveden z prostého betonu.

Pozn.: Standard sportovního povrchu může ustoupit nutnosti využívání plochy zároveň jako parkoviště v případě jeho potřeby pro letní scénu. V takové situaci by byla plocha kryta pohledovým betonem s protiskluzovou úpravou, mlatovým povrchem zpevněným žiháním nebo jiným zpevněným povrchem.

Úpravy, které se týkají terénního útvaru ve východní části jsou předmětem řešení oblasti O3.

6.2.9 Oblast S – Sad s občerstvením nad Lumírovými sady

Současný stav a problematika

Pozemky vymezené jako oblast S se nachází nad Lumírovými sady, které jsou ukončeny železnicí u Ostrčilova náměstí. Jde o rovnou plochu nad poměrně strmým svahem porostlým dřevinami, přimknutou k hradbě mezi bastiony a na ni navazující přístupové ochozy. V současné době jsou zde tenisové kurty, které jsou ale málo využívané a špatně udržované. V jejich prostoru se dále nachází drobná stavba, ve které je byt správce a zázemí. Přístupová cesta ke kurtům, která navazuje na pěší chodníčky vedoucí z Lumírových sadů a na park označený jako oblast K, je ve špatném stavu a vyžaduje rekonstrukci.

Navrhované řešení

Primárně je nutná rekultivace svahu pod oblastí S, který je třeba pročistit a zrekonstruovat chodníky, které vedou k hradbám. Tenisové kurty navrhuji zrušit a místo nich vysadit sad třešní ptačích (*Cerasus avium*) v modulu 5m, do kterého umísťuji vzhledem k blízkosti obytné zástavby grill bar s celoročním provozem. Stavba bude členit prostor na dvě poloviny a bude mít uzavřené a otevřené úseky, které bude možné v zimním období uzavřít posuvným zasklením. Nosná konstrukce bude kombinovaná z dřevěného skeletu a zděných stěn na základových pasech z prostého betonu. Vodorovná nosná konstrukce bude dřevěná, v místě otevřených částí bude odlehčena do roštu, který bude v zimě přetažen průsvitnou nepromokavou textilií a v plných polích bude obložena prkny. Přístup do objektu bude možný dvěma trasami – první, vedená stejně jako původní komunikace po hraně svahu a druhá, vedená po křivkách sadem mezi nově vysazenými stromy, vedoucí k jedné z otevřených částí restaurace. Kryt obou chodníků bude z cihelné dlažby. Ostatní plochy budou osety travou.

6.2.10 Oblast K – Park přilehlý k ulici Lumírova

Současný stav a problematika

Dobře zachovaný park, do kterého ústí tunel vedoucí mezi přední a hlavní částí pevnosti, navazuje na Lumírovy sady. Prostor je ze západu ohraničen hradbami Vyšehradu a z východu Lumírovou ulicí s řadou činžovních domů. Přístupný je z prostoru před vstupem do pevnosti ulicí Lumírova (oblast O4). Vede sem také branka skrz zeď z příkopu před Leopoldovou branou (Oblast L), před kterou je dnes dětské hřiště. V parku je vysazeno množství vzrostlých dřevin, které jsou v dobrém stavu a je žádoucí je zachovat, s výjimkou zejména jehličnatých keřů, které zhoršují přehlednost a mohou způsobovat obavy o bezpečnost. Parkem vedou chodníky s asfaltovým krytem, které jsou vhodně vedeny přibližně po vrsevnicí a není tedy třeba příliš měnit jejich trasování. Mobilniář je ve stavu vyžadujícím výměnu a dětské hřiště se na místo nehodí.

Navrhované řešení

Navrhuji odstranit hustý keřový porost v jižní části parku přilehlé k hradbě. Pěší komunikace budou provedeny dle návrhu v návaznosti na oblasti O4 a S a budou opatřeny krytem z cihel skládaných na sraz s minimální spárou. Před vstupem do příkopu před Leopoldovou branou, pod stávajícím dětským hřištěm, bude vybudován do svahu zapuštěný objekt veřejných toalet s půjčovnou sportovního vybavení (koloběžky, kolečkové brusle, zejména pro děti). Objekt bude mít železobetonovou nosnou konstrukci s obkladem z dřevěných prken a bude založen na základových pasech z prostého betonu. Bude rovněž přístupný z existující trasy pěšího chodníku z Lumírových sadů, po novém schodišti z jeho střešní úrovně a rovněž bezbarierově z nově upraveného chodníku v parku. Současné dětské hřiště bude odstraněno a na jeho místě bude vysazena skupina stromů, které budou postupně tvarovány tak, aby vznikly přírodní herní prvky. Na kmeny a větve budou po dosažení potřebného vzrůstu instalovány houpačky, skluzavky a prolézací domky. Vložení nového objektu s toaletami a možností půjčit dětem vybavení rozšíří možnosti

jejich zábavy a nové pojetí hřiště podpoří rozvoj motoriky a představivosti při hledání nových způsobů hry. Trávník pod stromy zároveň splní účel měkké plochy zmírňující náraz po případném pádu.

6.3 Liniové prvky

6.3.1 Oblast O1 – Stezka podél hradeb – U podolského sanatoria

Současný stav a problematika

Stezka vede podél hradby a navazuje na ulici U podolského sanatoria, která klesá až k nábřeží podél zdi Ústavu péče o matku a dítě. Jde o pěšinu bez zpevněného krytu ohraničenou strážkami porostlými travou a dřevinami. Charakteristický je příjemný intimní charakter.

Navrhované řešení

Stezka bude opatřena krytem ze skládaných cihel a na stráně budou umístěny dřevěné lavice s betonovým základem. Stráně budou dále zatravněny a místa, která nejsou vhodná pro trávník, budou osázena plazivými rostlinami – pro takové výsadby navrhuji barvínek menší (*Vinca minor*) z důvodu jeho preference stinných stanovišť a také kvůli květu i barvě olistění, které doplní jemnou náladu místa.

6.3.2 Oblast O2 – Ochozy podél hradeb a Libušiny lázně

Současný stav a problematika

Linie pojmenovaná jako O2 prochází nad celým západním svahem pevnosti. Od nároží bastionu na okraji zahrady Ústavu péče o matku a dítě, přes vyhlídkový balkonek, skálu, odkud skočil Šemík, kolem Libušiny lázně a dále podél hradby s výhledem na protější břeh až na nejsevernější cíp ostrožny u letní scény – dnes většinou nepřístupná místa pod hradbou, která ale nabízí možnost jedinečných výhledů z míst z českých pověstí.

Navrhované řešení

Návrh počítá s terénní úpravou u paty hradební zdi, která umožní vedení ochozu podél jejího vnějšího líce. Hlavním motivem pro jeho zřízení je jedinečnost míst, která se jím zpřístupní – prožitek kontrastu z pocitu bezpečí za hradbou pevnosti a otevřené zranitelnosti vně umožní pochopit dřívější účel Vyšehradu na vlastní kůži.

Chodník na skále, který bude mít zpevněný kryt z žíhaného křemičitého písku, volně naváže na svah pod ochozem – tak nic nepřeruší návaznost a pocit vlastní křehkosti před otevřeným prostorem údolí. Tento úsek bude osazen lehkým zábradlím z kovových trubek s drátěným výpletem, který poslouží jako opora pro révu lesní (*Vitis vinifera subsp. sylvestris*) – jde o těžko přístupná místa, kde není žádoucí sklizeň a přílišná údržba. Chodník nad zalesněným svahem podél hradby bude svým uspořádáním a vzhledem navazovat na existující síť pěších komunikací podél hradeb.

Po úvaze jsem se do návrhu rozhodla začlenit i Libušinu lázeň, kterou navrhuji zpřístupnit po schodišti z ochozu. Důvodem je (kromě výše zmíněných, které v tomto případě platí dvojnásob) i fakt, že je objekt i přes zdánlivou nedostupnost hojně navštěvován a jeho „oficiálním“ otevřením veřejnosti jej bude možné ve vyšší míře kontrolovat. Předpokladem je základní bezpečnostní opatření v podobě zábradlí a zpevnění konstrukcí.

6.3.3 Oblast O3 – Ochozy od Cihelné brány po plochu nad Lumírový sady

Současný stav a problematika

Oblast O3 je linie propojující Cihelnou bránu se sadem s restaurací na místě dnešních tenisových kurtů. V současné době je kompletně neprůchozí a v zásadě lze rozlišit dva úseky s odlišným charakterem – vyvýšený terénní útvar porostlý pouze travou vedoucí od Cihelné brány k nejbližšímu bastionu a plochá koruna svahu porostlého dřevinami dále kolem hradeb až ke kurtům. Důvodem k propojení je kromě vytvoření zklidněné, intimní stezky kryté z jedné strany hradbou z cihel a z druhé ze stromů, která umožní klidnou procházku uprostřed města také spojení mezi Cihelnou a Táborskou branou bez nutnosti klesání k železnici. Problematickým úsekem je okolí drobného obytného objektu přimknutého k hradbám, který je v soukromém vlastnictví. Řešení zabývající se průchodem přes tento pozemek je tedy spíše teoretické – realističtější alternativa počítá s mírnou zacházkou kolem bloku, klesáním Přemyslovou ulicí k železnici a Lumírovou zpět k pevnosti. Tento přístup je popsán také v rámci komentáře k oblastem V a A.

Navrhované řešení

Chodník na vyvýšeném útvaru u Cihelné brány bude vybudován na jeho plochem vrcholu a opatřen krytem z cihelné dlažby. Naváže na komunikace směřující k letní scéně dle návrhu. Bezpečnost chodců bude zajištěna zábradlím z kovových trubek. Povrchová úprava chodníku nad zalesněným svahem bude stejná, avšak nebude zde žádné zábradlí. V místě obytného objektu u hradby bude nutné zúžení v krátkém úseku tak, aby došlo k co nejmenšímu narušení soukromého majetku.

6.3.4 Oblast O4 – Chodník v ulici Lumírova

Současný stav a problematika

Návrh se týká nejjižnějšího úseku ulice Lumírova přilehlého k přední části pevnosti. Tento prostor je relativním prostorovým zúžením oproti dvěma větším plochám, které spojuje – parkem před vstupem do pevnosti (oblast T) a parkem v Lumírově ulici (oblast K) dále po svahu dolů. Po obou stranách vozovky s krytem z žulových kostek jsou nad ní vyvýšené asfaltové chodníky. Ulice se svažuje k severu a po levé straně při pohledu ze svahu je stráž ukončená plochým pásem přilehlým k hradební zdi, která je porostlá travou a dřevinami. Ta se v místě znovurozšíření prostoru (do oblasti K) svažuje dolů, zpět na úroveň komunikace. Po pravé straně uzavírá ulici nově vystavěný obytný objekt. Tento úsek není zvláště atraktivní a ani nemá výrazný potenciál – jedná se o komunikační spojku. Přesto lze vnímat jako nevhodné, že chodník navazující na pěší komunikace před vyšehradskou branou je tak úzký, že je pro chodce takřka nebezpečný.

Navrhované řešení

Navrhují zrušit úzký chodník blíže k hradbám a místo něho vytvořit nový pěší ohoz podél hradeb na plochem vrcholu stráně. Nástup na něj bude na předním nároží pevnosti a po překonání zúženého úseku bude klesat po schodech do další parkové plochy, kde dojde k odstranění porostu v místech, kde by mělo schodiště vzniknout (viz řešení oblasti K). Bezbarierový zůstane chodník blíže k obytným objektům. Všechny stromy rostou mimo plochu korunu stráně, nebude tedy nutné jejich odstranění, ale opětovná výsadba dřevin po jejich dožití se nedoporučuje – narušují skálu zajišťující stabilitu přilehlé hradební zdi. Kryt chodníku bude tvořen cihelnou dlažbou skládanou na jednoduchou rybinu.

6.3.5 A – úpravy ulic s významnou komunikační funkcí pro pěší podporující cíle projektu

Současný stav a problematika

Studie se zabývá územím o poměrně velkém rozsahu a k dosažení požadované integrace prostorů je třeba vzít v úvahu i úpravu některých ulic. Ty mohou propojovat jednotlivé uzlové body nejen prostorově, ale i vizuálně navádět ke sledování jejich linie, například prostřednictvím jednotných úprav a stromořadí a vytvářet tak nové vazby. Jedná se o ulice Krokova, Lumírova, Přemyslova, Neklanova, Vnislavova a Slavojova. Všechny jmenované ulice mají vozovku oddělenou od chodníků po stranách hradbou zaparkovaných vozidel, působí nepříjemně, stísněně a nepřátelsky.

Navrhované řešení

Odléhčení a zpříjemnění prostoru v ulicích s přemírou parkování dosahují změnou organizace dopravy v klidu oddělením parkovacích míst volným polem ve výšce chodníku, do kterého bude vysazen strom. Pro tyto výsadby navrhuji druhy jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*) a javor mléč (*Acer platanoides*). Vynecháním prostoru mezi auty se prostor nadechne a koruny stromů budou zároveň fungovat jako naváděcí prvek. Uspořádání uličního profilu se v jednotlivých ulicích liší a je patrné z grafické přílohy.

7 Prameny

7.1 Články a publikace

Jaroslav Podliska. *Vyšehradské podhradí (raně středověké sídlištní zázemí Vyšehradu)*- web
PhDr. Bořivoj Nechvátal, CSc. *Z historie Vyšehradu* - časopis *Archaeologia historica* 36/2011/1
ing. Jan Dřevíkovský. *Vyhodnocení vlivu celoměstsky významných změn územního plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy na udržitelný rozvoj území - část A - Vyhodnocení vlivu na životní prostředí*
Martin Culek a kol. *Biogeografické členění České republiky II. díl*. Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2005

7.2 Web

nature.mapy.cz
www.cuzk.cz
www.geoportalpraha.cz
mpp.praha.eu
www.mapy.cz
www.praha-vysehrad.cz
dejiny.ceskatelevize.cz
www.casopisstavebnictvi.cz
www.starapraha.cz
pankrac.wordpress.com
www.horydoly.cz
www.visitpraha.cz
www.monet.cz
www.praguecityline.cz
cs.wikipedia.org
www.xantypa.cz

7.3 Konzultace

Ing. Vladimír Sitta
Ing. arch. Vít Rýpar
Ing. František Stádník, ředitel Vyšehradu
Ing. Drahomíra Kolmanová, oponentka

7.4 Vlastní práce

Terénní průzkum a fotografie
Projekt ATRN zpracovaný v z.s 2014/15 v ateliéru Sitta - Letní scéna Vyšehrad

Prohlášení

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: KLÁRA TRÁČATNÍKOVÁ AR 2014/2015, LS	
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ) POD HRADBAMI - ÚPRAVY OKOLÍ HRADEB PEVNOSTI VYŠEHRADE (AJ) UNDER THE WALLS - MODIFICATION OF THE SPACE SURROUNDING THE VYŠEHRADE WALLS	
JAZYK PRÁCE: ČESKINA	
Vedoucí práce:	ING. VLADIMÍR SITTA Ústav: 15120
Oponent práce:	ING. DRAHMÍRA KOLMANOVÁ
Klíčová slova (česká):	VYŠEHRADE, PROPOJENÍ, INTEGRACE, PÁDY
Anotace (česká):	CÍLEM PROJEKTU JE VYTVOŘIT VCELENÝ KONCEPT DŮSTOJNĚHO PŘEDPROSTORU PRO VYŠEHRADE JAKO SYMBOL ČESKÉ HISTORIE A INTEGROVAT JEJ DO TKÁNĚ PRAHY
Anotace (anglická):	THE AIM OF THE PROJECT IS TO CREATE A COHERENT FRONT-SPACE FOR VYŠEHRADE AS A SYMBOL OF THE CZECH HISTORY AND INTEGRATE IT INTO THE URBAN TISSUE OF PRAGUE

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 28. 5. 2015

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

berhšyV itsonveq debard iloko yvbrpú
 21-4105 21 TUVČ AF tkejq q immlqj
 ATTI2 reilata ávokintáčiT bráIK

inroadbortl boq

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Klára Třicátíková

datum narození: 7. 1. 1989

akademický rok / semestr: Is 2014/2015

ústav: Ústav krajinářské architektury, 15120

vedoucí diplomové práce: Ing. Vladimír Sitta

téma diplomové práce: Vyšehrad – hradby v širším kontextu

zadání diplomové práce:

1/ Popis zadání projektu

Projekt si klade za cíl rozšířit fenomén vyšehradské pevnosti jako místa k procházkám a rozjímání i mimo sevřený prstenec hradeb. Vyšehrad je – mimo jiné - přes (nebo právě pro) svou relativní izolovanost od svého okolí a obtížnou přístupnost jedním z nejvyhledávanějších cílů místních i turistů. Do vnitřního prostoru vedou pouze tři vstupy, které nejsou vně hradeb nijak propojeny. Zřízením „okružní komunikace“ propojující brány a branky do pevnosti by se dosáhlo značného rozšíření počtu variant tras pro pěší a zlepšení dostupnosti jednotlivých bodů zájmu a tím i jejich atraktivita pro návštěvníky. Tato stezka by zároveň, díky vysoké hradební zdi a vzrostlé zeleni na svazích návrší, vytvářela množství intimních zákoutí, střídajících se s otevřenými výhledy na Prahu. Pevnost bude i nadále samostatnou jednotkou, ale pěší (a místy zásobovací) trasa bude kromě propojení jejich bran navlékat i ulice podhradí – tím napomůže její integraci do tkáně centra města bez narušení charakteru místa jako uzavřeného celku.

Zásady návrhu:

- Maximální nezávislost na hradební zdi, snadná odstranitelnost a obnovitelnost konstrukcí, minimální zásah s maximálním efektem, v korespondenci s charakterem objektu jako kulturní památky – respekt ke stávajícímu uspořádání, nové konstrukce nesmí být dominantní
- Volné, ale jasně navazující sekvence prostorů, princip center a linií
- Snaha o využití potenciálu výhledů
- Eliminace tvrdých přechodů, ale využití momentu překvapení a kontrastu (např. v případě vyhlídkových míst)
- Využití zažitých pěších tras, jejich podpora a obnova
- Doplnění chybějícího vybavení, poskytnutí možnosti delšího pobytu v místě (toalety, občerstvení, odpočinek)
- Pohodlí, příjemná chůze, minimum barier a překážek, bezpečí
- Volba materiálů a dřevin charakterem blízkých duchu místa, nenáročných na údržbu, doplňujících charakter prostředí (kámen, cihly, dřevo, domácí dřeviny – zejm. listnaté stromy, kvetoucí keře, popínavé rostliny)
- Většina ploch pojmána jako bezbarierová, s výjimkou těch, kde to neumožňují místní podmínky nebo by bezbarierová úprava vyvolala nutnost přílišného zásahu

2/ Stavební program

V rámci úprav prstence bude pro dosažení požadovaného výsledku, v souvislosti s uspořádáním terénu a dle místních podmínek, prováděno následující:

- Sadové úpravy stávajících ploch zeleně a s nimi související zemní práce
- Terénní úpravy pro zpřístupnění svazitých ploch
- Bourací a demoliční práce – pouze v rozsahu nezbytně nutném pro provedení úprav
- Nové zpevněné plochy a úprava stávajících
- Injektáž a zpevňování hradební zdi v místech potřeby

- Visuté lávky s vlastní samonosnou konstrukcí kotvenou k podkladu v místech nutnosti překonání překážek
- Visuté lávky konzolované v místech, kde nelze konstrukci kotvit k podkladu
- Vyrovnávací rampy a schodiště, opěrné zidky a stěny
- Mobiliiář – lavičky a stoly, parkové grily, odpadkové koše, stojany na kola, sloupky k zabránění vjezdu vozidel, stojánky s papírovými sáčky a další vybavení, zábradlí
- Vyhlídkové plošiny – konzolované, na terénu nebo samonosné
- Drobné objekty – toalety, kiosky, přístřešky a s nimi související zemní práce

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Celková situace

Výstupy analýz

Výkres terénu a terénních úprav

Výkres bouracích prací

TZB – osvětlení, odvodnění, zavlažování, sítě

Výkresy sadových úprav

Výkresy úprav zpevněných ploch a rozmístění mobiliáře

Celkové a dílčí řezy

Detaily prvků

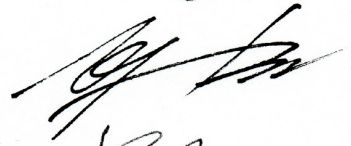
Specifikace – schemata, tabulky, katalogové listy

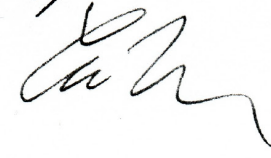
Kvůli rozsahu území bude dokumentace zpracovávána pro pevnost jako celek v měřítku 1:5000 nebo pro jednotlivé segmenty v měřítku odpovídajícímu požadované podrobnosti (v rozmezí 1:500 a 1:50 pro jednotlivé segmenty, detaily budou v měřítcích 1:10, 1:5 nebo 1:2).

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu

Model

Datum a podpis studenta 25/2/2015

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

26.2.15
